

AD CAPITVLVM XXVII

1. Mīnōs

Mīnōs rēx, quī Crētā insulam regēbat, ibi magnam et pulchram rēgiā, multōs servōs, magnam pecūniā habēbat; itaque superbus factus erat, atque deōs omnēs sibi favēre putābat sēque ab iīs omnia petere posse. “Mē prae cēterīs mortālibus beātum esse cēseō: deī enim mē amant;”
5 inquit, “sī enim ā deīs petō ut mihi dōnum dent, statim dōnum ad mē mittunt.”

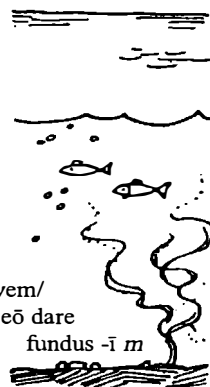
Ōlim, multīs hominibus spectantibus, ambulātum exiit et ōram maris petīvit; ibi vērō Neptūnum tālibus verbīs ōrāvit:
10 “Ō Neptūne” inquit, “ōrō tē ut pulchrum taurum ad meam insulam mittās, quem tibi, marium omnium deō quī magnōs flūctūs excitās tempestātēsque sēdāre solēs, sacrificābō!”

Neptūnus ex fundō maris eum ōrantem audīvit et pulcherrimum magnumque taurum ad insulam Crētā mīsīt, quem
15 sacrificārī iussit.

Mīnos, ad taurum accēdēs, eum magnā cum cūrā spectāvit: postquam vērō vīdit taurum pulcherrimum esse, nōluit tam fōrmōsam bēstiam Neptūnō sacrificāre; servōs igitur suōs id facere prohibuit, eōsque iussit alterum taurum ex stabulō suō ad maris ōram addūcere: “Ō servī” inquit, “vōbīs
20 imperō ut taurum minus pulchrum ex stabulō meō sūmātis: cūrāte tamen ut colōre sit similis huic, quem Neptūnus mīsīt.”

Vix haec dīxerat, cum servī, quī sevērū atque superbū rēgem timēbant, quam celerrimē potuērunt imperāta fēcērunt:
25 itaque ad stabulum cucurrērunt unde alterum taurum ad lītus dūxērunt. Quō sacrificātō, Mīnōs servōs iussit sacrum tau-

rēgia -ae f = domus rēgis
superbus -a -um = quī aliōs nūllius pretiī esse putat
favēre + dat = bene velle
petere (ab aliquō) = poscere

sēdāre ↔ turbāre
sacrificāre = bovem/ovem/
porcum occīdere et deō dare
fundus -ī m

stabulum -ī n = locus quō pecora nocte redeunt
ad-dūcere

similis -e (+ dat) = quī idem esse vidētur

imperātum -ī n = quod imperātur
currere cucurrisse

rum, quem Neptūnus mīserat, ad stabulum agere atque iānuās claudere: “Nunc magnā cūrā facite, ut nēmō hunc taurum videat: imperō vōbīs ut eum bene in stabulō occultētis.” Deinde rēx, laetus quod tam pulchrum taurum sibi parāvit, ad rēgiam suam rediit.

Neptūnus tamen facile omnia intellexit, quae rēx fēcerat. Irātus igitur ad ōram maris vēnit; ad stabulum cucurrit, et, iānuā apertā, suum vīdit taurum in stabulō inclūsum. “Ō improbe Mīnōs!” exclāmāvit, “mē fallere voluistī! Efficiam igitur ut pulcherrimus ille taurus, quem tibi largītus eram, in saevum mōnstrum mūtētur!”

Haec verba locūtus, ex stabulō taurum, quī ferōcissimus factus erat, emīsit; quī, in hominēs impetum infēstis cornibus suis faciēns, multōs virōs multāsque fēminās horrendā morte interfēcit. Incolae perterritī, quamquam fūnibus et hastīs ūtēbantur, taurum hūc et illūc currentem capere nōn poterant; nec ē tālī periculō liberātī sunt, dōnec Herculēs, quī in Crētā vēnerat, illam saevissimam bēstiam tandem cēpit.

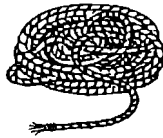
Herculēs

parāre; sibi p. = suum facere

intel-legere -ēxisse

largīrī -ītum esse

ē-mittere
infēstus -a -um = ad
pugnam parātus
horrendus -a -um
= terribilis

fūnis -is m

perīculum -ī n | liberāre = liberum facere
dōnec = dum, ūsque ad tempus quō
Herculēs -is m = Iovis filius, deus Graecus

Lātōna -ae f

rēgīna -ae f = rēgis coniūnx

Olympus -ī m = mōns Graeciae, ubi deī
habitāt | ex-pellere -pulisce -pulsum
expulsam mīsit expulit et mīsit

optāre = cupere

delphīnus

per-movēre -mōvisse -motum
fundus -ī m (v. pāg. 13)
ef-ferre ex-tulisse ē-lātum (< ex-)
delphīnus -ī m
dorsum -ī n = tergum bēstiae
vehere vēxisse vectum
ex-pōnere -posuisse -positum

2. Lātōna

Lātōna dea fuit, quam Iūnō, deōrum rēgīna, nōn amābat; Litaque dē Olympō expulsam in terram mīsit, ubi ipsa maerēns per campōs silvāsque errābat. Ad ōram maritimam Lātōna postrēmō advēnit, ubi sic Neptūnum ōrāvit: “Ō Neptūne, ōrō tē ut mē in īnsulam ferās in mediō marī sitam: optō enim ut ibi irātā Iūnōnem tandem effugere possim!”

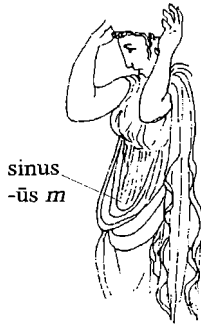
Neptūnus, eius precibus permōtus, parvam īnsulam ex Ōceanī fundō extulit; tum delphīnum ex altō marī ad Lātōnam mīsit, quī eam in dorsō suō sedentem ā lītore maris ūsque ad parvae illius īnsulae ōram vēxit. Ibi vērō delphīnus eam exposuit; quae ab humilī lītore in alta saxa ascendit, unde prōspiciēns tōtum mare circā īnsulam spectāvit.

Locus erat amoenissimus; insula autem nōn fīxa stābat, sed, tamquam nāvis, modo hūc modo illūc flūctibus iactābātur. Lātōna vērō in insulā quae mōvēbatur vīvere nōlēbat.

animadvertere -vertisse

Iuppiter igitur, postquam hoc animadvertit, dē altō Olympō 65
dēscendit atque catēnīs ferreīs insulam ad maris fundum
vīnxit.

nāscī nātum esse: māter parit, liberī nāscuntur
Apollō -inis m, Diāna -ae f

sītīre = bibere cupere
ēsūrīre = ēsse cupere

Lātōna ergō in eā insulā habitāvit, sed, quod sōla erat, Iup-
piter filium et filiam eī dedit. Ita nātī sunt Apollō et Diāna,
Lātōnae liberī, quōs ipsa valdē amābat; neque iam ab insulā 70
discēdere volēbat: at inde quoque necesse fuit fugere: nam
Iūnō eam persequēbātur.

Duōs igitur infantēs, quī nōndum ambulāre poterant, in
sinū suō portāns per variās terrās errābat et valdē fessa erat.
Quamquam vērō sitiēbat et ēsuriēbat, neque aquam invenīre 75
poterat, neque quisquam cibum eī largīrī volēbat: omnēs enim
Iūnōnem irātāmetuēbant.

currere cucurrisse

Ōlim, dum ambulat, subitō parvum lacum haud procul ā
viā vīdit, ad quem laetissima statim cucurrit. Agricolae vērō,
quī frūmentum in campīs metēbant, postquam eam 80
cōspexērunt ad lacum currentem: “Abī!” clāmāvērunt, “Nōlī
aquae appropinquāre! Nisi statim discēdēs, cūrābimus nē
aquam illam bibere possīs!” Quibus autem clāmantibus
Lātōna nōn pārui, et lacum petēns: “Cūr mē prohibētis
aquīs?” inquit, “Omnēs līberē aquīs ūtuntur. Nātūra nēminī 85

pārere -uisse

nēmō, dat nēminī

āēr, acc Gr āera
commūnis -e (+ dat) = nōn ūnīus sed omnium
petere (ab aliquō) = poscere

dedit sōlem, nec āera, nec aquam: dōna sunt omnibus com-
mūnia. Ōrāns tamen ā vōbīs petō
ut mē aquam haurīre sinātis; nōlō
enim in lacū lavāre membra: tan-
tum bibendī cupida sum, quo- 90
niam ōs est valdē siccum et vix
loquī possum. Ōrō igitur vōs ut
aquam mihi ad vīvendum ne-
cessāriam dētis. Nōnne hī quoque
infantēs vōs movent, quī ex meō 95
sinū ad vōs bracchia tendunt?”

Infantēs bracchia
tendunt

tendere

movēre mōvisse mōtum

Agricolae vērō illī, quī ab aquā eam prohibēre volēbant,
hīs verbīs nullō modō mōtī sunt, sed, falcibus suīs in campō

relictīs, ad lacum ipsī quoque cucurrērunt, atque aquam pe-
 100 dibus manibusque turbāre coepērunt. Tunc Lātōna, quae
 aquam sordidam iam bibere nōn poterat, deōs deāsque hīs
 verbīs orāvit: “Ō deī bonī, sī soror vestra sum, ac mē adhūc
 amātis, cūrāte ut hī improbī agricolae, quī mē ab aquā prohi-
 buērunt, sevērē pūniantur!”

105 Quibus verbīs audītis, Iuppiter, deōrum omnium rēx, agri-
 colās illōs prāvōs in magnās rānās convertit. Hanc ob cau-
 sam etiam nunc rānae semper apud aquam aut in aquā ipsā
 vīvunt.

3. Phrixus et Hellē

110 **A**thamās Graecōrum rēx fuit, quī, postquam eius uxor
 mortua est, alteram fēminam, nōmine Īnōnem, in mā-
 trimōnium dūxit, quia parvum filium et parvam filiam
 habēbat, quōs ipse alere nōn poterat.

Īnō autem, cum primum in rēgiā īvit, neque puerum nō-
 mine Phrixum neque puellam nōmine Hellēn amāvit eōsque
 115 ex rēgiā ad parvam casam quae in silvā sita erat, mīsit, ubi
 tamen Phrixus et Hellē laetī habitābant. Cotīdiē enim, gallō
 canente, ē lectīs surgēbant, māla edēbant et lac bibēbant, ac
 posteā ē casā in silvās et collēs currēbant, ubi parvās ovēs īn-
 sequentēs vel flōrēs carpentēs lūdere per multās hōrās pote-
 rant. Vesperī vērō ē silvīs collibusque ad parvam casam
 120 redībant, ubi cēnam parābant. Tum dēnique fessī in cubicu-
 lum ībant, ubi dormiēbant.

Saepe vērō noverca ē rēgiā venīre solēbat eōsque spectā-
 bat lūdentēs. Īnō autem nōn gaudēbat quod vidēbat puerum
 125 puellamque tam laetōs esse, iisque invidēbat: “Nōlō iam
 vidēre hōs puerōs tam laetē vīventēs. Cūrābō igitur ut Phrixus
 moriātur; profectō enim hōc modō efficiam ut soror quoque,
 post eius mortem, miseram vītam habeat.”

Phrixum igitur ē casā ad rēgiā arcessere eumque interfi-
 130 cere cōstituit. Mercurius tamen, malō hōc cōsiliō cognitō,
 aureum arietem, quī duās ālās habēbat, dē caelō mīsit; quī,
 cum primum ad eum locum pervēnit, ubi puer et puella ha-
 bitābant, ā Phrixō cōspectus est.

re-linquere -liquisse -lictum

turbāre = turbidum (: sordidum) facere

pro-hibēre -uisse

con-vertere -tisse

rāna -ae f

Phrixus -ī m | Hellē -ēs, acc -ēn f

Athamās -antis m

Īnō -ōnis f | matrimōnium -ī n; in mātri-
 mōnium dūcere = uxōrem suam facere

regia -ae f = domus regis

casa -ae f

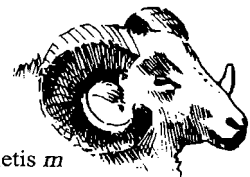
īn-sequī = sequī

parāre = parātum facere

noverca -ae f = uxor patris (quae māter
 nōn est)

invidēre + dat = inimīcus esse ob bonum
 aliēnum

mori -ior ↔ vīvere

ariēs arietis m

per-venīre -vēnisse = advenīre

carpere carpsisse carptum
praebere -uisse -itum = dare

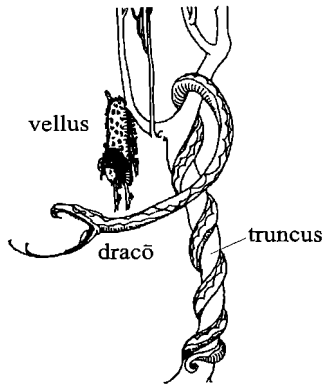
in-sidere

dorsum -i *n* = tergum bestiae

re-linquere -liquisse -lictum
longinquus -a -um ↔ propinquus

dē-lābī -lāpsum esse

Hellēspontus -ī *m*

dracō circum arboris truncum sē volvēs

diū = per longum tempus
flēre -ēvisse

Colchis -idis *f*

ex-pōnere -posuisse -positum | sacrificāre =
ovem /bovem/ porcum occidere et deō dare
vellus -eris *n*

quercus -ūs *f*

dracō -ōnis *m*

truncus -ī *m* | volvere =
circum (in orbem) vertere

Puer igitur, nihil timēns, ad arietem accessit, eīque herbās
dē campō carptās praebuit. Ariēs nōn erat saevus; ergō 135
Phrixus, audācior factus, in bēstiae tergum ascendit et laetus
clāmāvit: “Ō Hellē, exī ē casā, et spectā mē in tergō arietis in-
sidentem!” Hellē, frātris vōce audītā, statim ē casā currēns
exiit; neque ipsa metuit arietem, sed accēdēns in eius dorsum
ascendit ibique post frātre[m] cōnsēdit. 140

Ariēs vērō aureus sūrsum suprā humum sē levāvit et ex eō
locō, ubi sita erat puerōrum casa, ēvolāvit. Mox puer et puella
Graeciam reliquērunt, et suprā mare volantēs longinquās
terrās petivērunt. Hellē autem dēspiciēns magnōs flūctūs infrā
sē vīdit; puella perterrita dē arietis dorsō dēlāpsa est; dum 145
vērō cadit, “Ō frāter,” clāmāvit, “orō tē ut auxilium mihi
ferās!” Deinde, quatiēns bracchia et crūra dē summō caelō in
mare cecidit ac mersa est, neque frāter eam servāre potuit. Ea
maris pars, in quā Hellē mersa est, ā nōmine eius ‘Hellēs-
pontus’ vocātur. 150

Frāter diū flēvit; ipse tamen nōn cecidit, sed usque ad
Asiae terram volāvit, quae Colchis appellātur. Ibi ariēs pue-
rum exposuit, quī bēstiam deīs sacrificāvit. Tum aureum eius
vellus ad Colchidis rēgem portāvit, quī: “Cūrābō” inquit, “ut
hoc vellus aureum in rāmō altissimae quercūs pōnātur, quae 155
in silvā prope rēgiam est.” Dracō vērō saevus, quī in silvā
vīvēbat, circum arboris truncum sē volvēs vellus per multōs
annōs cūstōdīvit.

4. Comātās

160 Comātās servus fuit, quī in Graeciā habitābat, et cotīdiē caprās ovēsq̄ue dominī, quae in collibus et campīs pāscēbantur, cūstōdiēbat. Ovēs albae et nigrae in campīs herbā opertīs currēbant herbāsque carpēbant. Nocte silentī lūna et plūrimae stēllae in caelō serēnō lūcēbant; ovēs dormiēbant; Comātās vērō nōn dormiēbat, sed in altō saxō sedēns, dum ovēs cūstōdit, 165 lūnam et stēllās in caelō sine nūbibus lūcentēs spectābat.

Subitō autem novem pulcherrimās puellās vīdit, quās statim intellēxit novem Mūsās esse, deās artium canendī, scribendī, saltandī. Quae, Comātā tacente atque spectante, laetae in campīs currēbant, saltābant, cantābant.

170 Tandem Mūsae ex campīs illīs amoenīs ad Olympum, deōrum domum in altō monte positam, rediērunt.

Māne, sōle oriente, Comātās parvum haedum captum ē grege in templō super āram Mūsīs sacrificat eāsque ōrat ut illud sacrificium accipiant. Dominus autem gregis ex urbe in 175 praedium suum vēnit, quia voluit aspicere agricolās et pāstōrēs suōs quī in agrīs et campīs opus faciēbant. Cum primum gregem suum cōspexit, ovēs et caprās numerāre coepit. Postquam vērō haedum abesse animadvertit, servō arcessitō, “Ō improbe serve,” inquit, “ubi est haedus meus? Officium tuum est cūrāre nē ūlla ovis nēve ūlla capra dēsit! Ego 180 cūrābō nē posthāc neglegēns sīs nēve dormiās!”

Comātās vērō perterritus, ad pedēs dominī sē prōiciēns, “Ō domine,” respondit, “ōrō tē nē sevērē mē pūniās: nam in ārā haedum sacrificāvī Mūsīs, quae in campīs tuīs laetae saltābant.”

185 Dominus autem irātissimus primum baculō servum verberāre volēbat, deinde vērō in cubiculum dūxit, ubi magnam habēbat arcam, in quam miserum servum inclūsit. Comātās ibi vix spīrāre poterat, neque cibum neque aquam habēbat. Quoniam igitur sē moritūrum esse sentiēbat, “Ō Mūsae,” inquit, “ōrō vōs, propter quās tālia ā dominō meō patior, ut mē 190 ā morte servētis horrendā!”

Mūsae ex altō Olympō eum ōrantem audīvērunt, et apēs ad arcam mīsērunt, quae, in cubiculum per parvam rīmam ingressae, in arcam intrāvērunt et Comātam melle aluērunt.

Comātās -ae *m*capra -ae *f*

haedus

operīre -uisse -rtum

intel-legere -ēxisse

Mūsa -ae *f*

saltāre = arte salīre et membra movēre

Olympus -i *m* = mōns Graeciae, ubi deī et Mūsae habitant
pōnere posuisse positum

haedus -ī *m*

āra -ae *f* | sacrificāre = ovem/bovem/porcum occīdere et deīs dare
sacrificium -ī *n* < sacrificāre

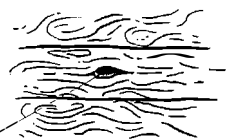
āra

animadvertere -vertisse
arcessere -īvisse -ītum

arca -ae *f*

morī ↔ vīvere

horrendus -a -um
= terribilis

rīma -ae *f*

in-gredī -gressum esse ↔ ē-gredī
alere -uisse

Apēs igitur cotīdiē venientēs mel servō in arcā inclūsō ferēbant, quō eum ā morte servābant. Neque dominus eās, quae tam parvae erant, animadvertēbat. 195

diū = per longum tempus

Tandem dominus, putāns servum, quī tam diū in arcā clausus erat, iam mortuum esse, eam aperīrī iussit. Arcā tamen apertā, valdē mīrātus est, quod servum nōn mortuum, sed vīvum et bene valentem invēnit! “Cūr nōn mortuus es?” rogavit. “Mūsae” respondit Comātās, “apēs cotīdiē mittēbant, quae mihi mel suum ferēbant, quō corpus meum alēbam.” “Exī ex arcā!”, inquit dominus, “Sī enim Mūsae tē amant, tē interficere nōlō.” 200 205

Comātās laetus ex arcā exiit; tabernam igitur petīvit, in quā haedum ēmit, quem Mūsīs sacrificāvit, quia eum ā certā morte servāverant.

Corōnis -idis *f*

5. Corōnis

Apollō -inis *m* = deus lūcis et artis canendī

Corōnis pulchra fuit puella quae in Graeciā habitābat. Apollō, quī in silvīs et agrīs errābat, cum prīmum eam iisdem in locīs laetē lūdentem cōnspexit, statim amāre coepit. 210

Accessit igitur ad puellam et, amōrem suum fassus, sīc loquī coepit: “Ō Corōnis,” inquit, “ōrō tē ut mē audiās: ego tē amō; pulchrior enim deā mihi vidēris esse!”, verbīsque magnificīs eam laudābat. 215

Corōnis autem, quae improba fuit puella, “Ego quoque” inquit, “tē amō, ō Apollō; ōrō igitur tē ut mē amāre pergās, nēve umquam mē dēserās!” Occultāvit vērō sē alium amāre virum. Deus tamen, quī hoc plānē ignōrābat, laetābatur quod tālia verba ex fōrmōsissimā virgine audiēbat, atque, Corōnidem vidēre cupiēns, cotīdiē dē summō Olympō dēscendere solēbat. 220

Olympus -ī *m* mons Graeciae, ubi dei habitant

Corōnis igitur Apollinem in silvā exspectābat: gaudēbat enim valdē, quod deus pulcherrimās gemmās ferēbat, quibus et digitōs et collum et bracchia ōrnāre poterat. Quoniam vērō Apollō illīs ōrnamētīs eam gaudēre animadvertēbat, “Ō mea Corōnis,” aiēbat, “nōlī timēre: nam cūrābō ut cotīdiē novīs gemmīs novīsque margarītīs corpus tuum fōrmōsissimum exōrnētur.” 225

ex-ōrnāre = ōrnāre

corvus -ī m

 ōdisse ↔ amāre (ōderat ↔ amābat)

paenitēre -uisse; eum paenituit factī suī: do-
 luit quod ita fēcit
 carpere carpsisse carptum
 herbās carptās dare cōnātus est: herbās carpsit
 et dare cōnātus est
 frūstrā adv; frūstrā cōnātus est cōnātus est,
 neque vērō potuit

convertere -tisse

Apollō autem etiam corvum habēbat album, quī eum valdē 230
 amābat, puellam vērō ōderat. Dum igitur Corōnis et amīcus
 eius in silvīs errant atque inter sē ōscula dant, corvus, quī eōs
 cōnspexit, statim ad Apollinem volāvit et, “Ō Apollō,” in-
 quit, “ tē monēre volō, nē crēdās puellae amōrem suum fa-
 tentī. Corōnis enim nōn tē, sed alium virum amat: nam malam 235
 illam puellam cōnspexi cum amīcō suō in silvīs errantem et
 lūdentem. Sī vīs, cūrābō ut tē ad eam cum amīcō ambulāntem
 dūcam.”

Apollō irātus ex aureā sellā, in quā sedēbat, surgēns, dē
 Olympō dēscendit et ad silvās iit. 240

Cum primum vērō puellam vīdit, sagittam in eam mīsit
 atque interfēcit: at continuō factī suī eum paenituit. Postquam
 enim eam mortuam et humī iacentem vīdit, trīstis subitō fac-
 tus ac maerēns, herbās, quibus aegrōs sānāre solēbat, carptās
 eī dare cōnātus est. Frūstrā tamen: nam puella mortua in san- 245
 guine suō iacēbat.

Tunc Apollō corvum ad sē vocāvit et, “Improbe corve,”
 ait, “Corōnis mea mortua est! Tū hoc voluisti!” Avem igitur
 pūnīre cōstituit: itaque albās eius pennās in nigrās conver-
 tit. Hanc ob causam nunc omnēs corvī nigrī sunt. 250